
VERSLAG VAN DE SECRETARIS VAN DE LINSCHOTEN-VEREENIGING OVER HET JAAR 2015

Gevolggevend aan het bepaalde in artikel 10 van de statuten brengt de secretaris van de Vereeniging verslag uit “omtrent de toestand en de verrichtingen van de Vereeniging in het afgelopen kalenderjaar”.

Samenstelling bestuur

Eind 2015 werd het bestuur van de Vereeniging gevormd door prof. dr. Michiel van Groesen, voorzitter, drs. Pieter Jan Klapwijk, secretaris, drs. Andy Cobben, penningmeester, dr. Hans Bonke, drs. Stefan Deconinck, drs. Andrea Kieskamp en dr. Michael Limberger, leden. Bij de ledenvergadering van juni 2015 werden bestuursleden Stefan Deconinck, Andrea Kieskamp en Michael Limberger herbenoemd voor een nieuwe bestuurstermijn.

Ledenbijeenkomsten

Het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen vormde op 13 juni het toneel voor de 107de ledenvergadering van de Linschoten-Vereeniging. Na het officiële gedeelte hield mevr. dr. Frasia Hertroijs een lezing over de rol die Jezuïeten en VOC-dienaren in de periode 1680 tot 1795 hebben gespeeld in de verbreiding van kennis over het verre China in Europa. Slotakkoord van de bijeenkomst was de uitreiking van de Linschotenpenning 2015 aan dr. Lodewijk J. Wagenaar, oud-conservator van het Amsterdam Museum en voormalig bestuurslid van de Linschoten-Vereeniging. De heer Wagenaar ontving de Linschotenpenning uit erkentelijkheid voor de activiteiten die hij gedurende zijn carrière heeft ontplooid voor het wekken en bevorderen van de belangstelling voor het overzeese verleden van de Republiek en de materiële getuigenissen daarvan. Met name heeft Wagenaar zich ingespannen voor het behoud van het VOC-erfgoed op Sri Lanka. Daarnaast is het vertellen van verhalen zijn tweede natuur en ook daarom kwam de penning hem zonder meer toe.

Op 11 oktober was de Linschoten-Vereeniging in Hoorn te gast bij de Stichting Nederlandse Kaap Hoorn-vaarders. Tijdens de jaarlijkse ledenbijeenkomst werd de herdruk gepresenteerd van deel 49, *De ontdekkingsreis van Jacob Le Maire en Willem Cornelisz. Schouten in de jaren 1615 – 1617*. Dit deel uit 1946/1947 werd opnieuw uitgebracht in het kader van de herdenking van de ontdekking van Kaap Hoorn in januari 1616, vierhonderd jaar geleden. De oorspronkelijk tweedelige uitgave werd in één band gevat en voorzien van een nieuwe inleiding van de hand van drs. Sjoerd de Meer, conservator cartografie bij het Maritiem Museum Rotterdam. Het eerste exemplaar van de herdruk, gepubliceerd onder de titel *Voorbij het eind van de wereld. De ontdekkingsreis van Jacob le Maire en Willem Cornelisz. Schouten, 1615-1617*, werd uitgereikt aan de heer Kaeso Engelbrecht, kleinzoon van een van de bezorgers van het oorspronkelijke deel, de Rotterdamse verzamelaar (én lange tijd bestuurslid en voorzitter van de Linschoten-Vereeniging) dr. Willem Anton Engelbrecht.

Het jaardeel over 2015, *Goud en Indianen. Het journaal van Hendrick Brouwers expeditie naar Chili in 1643*, werd als deel 114 gepresenteerd op 21 november in Kunstcentrum het Eemhuis in Amersfoort. Het deel was bezorgd door prof. dr. Henk den Heijer, emeritus hoogleraar Zeegeschiedenis aan de Universiteit Leiden en oud-voorzitter van de Linschoten-Vereeniging. Het eerste exemplaar werd overhandigd aan de lusitanist dr. Ben Teensma, kenner van de Portugese koloniale geschiedenis en Nederlands Brazilië. Teensma is voor leden van de Linschoten-Vereeniging geen onbekende: hij tekende in 2009 voor deel 108, *Suiker, verfhout en tabak*.

Met de publicatie van het verslag van de reis van Hendrick Brouwer verscheen ook het laatste en minst bekende van de zogenoemde “grote journalen” als bronnenuitgave in druk. Daarmee ging een lang gekoesterde wens van de Linschoten-Vereeniging in vervulling: de eerste plannen om dit journaal uit te geven dateerden al van de jaren zestig. Door omstandigheden kwam het destijds niet tot een uitgave, maar nu is de laatste nog niet gepubliceerde belangrijke ontdekkingsreis uit de periode 1594-1650 eindelijk in een geannoteerde en van een inleiding voorziene uitgave gepubliceerd.

Voorafgaand aan de presentatie hield drs. Martijn Manders, archeoloog en hoofd van het Maritiem Programma van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, een lezing over de zoektocht naar Nederlandse scheepswrakken die op reizen ver van huis zijn vergaan. Speciale aandacht ging daarbij uiteraard uit naar Manders' expeditie naar Zuid-Amerika, waar gezocht werd naar sporen van het wrak van de 'Hoorn' die eind 1615/begin 1616 tijdens de reis van Schouten en Le Maire in de monding van de Rio Deseado ten onder ging.

De publicatie van *Goud en Indianen* werd financieel mogelijk gemaakt door genereuze bijdragen van de M.O.A.C. Gravin van Bylandt Stichting uit Den Haag, het Vaderlandsch Fonds ter Aanmoediging van 's Lands Zeedienst, dr. Hendrik Muller's Vaderlandsch Fonds en een fonds dat heeft laten weten prijs te stellen op anonimiteit. Hun bijdragen worden zeer op prijs gesteld.

Overige activiteiten

Het overlegorgaan van maritieme organisaties dat onder de naam "maritieme koepel" door het leven gaat, heeft ook in het afgelopen jaar grote stappen gezet om tot de oprichting van een *web portal* te komen. Dit *portal* moet op een toegankelijke manier actuele informatie bieden over onder meer exposities, lezingen, publicaties en evenementen die samenhangen met het Nederlandse maritieme verleden en heden. De participerende instellingen hebben – al naar gelang de draagkracht van de betreffende instelling – een *commitment* in tijd en geld gemaakt om de realisatie mede mogelijk te maken. Ook de Linschoten-Vereeniging heeft zich aan het project verbonden. Naast de bijdragen van de deelnemers wordt het initiatief ondersteund door de Samenwerkende Maritieme Fondsen en het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (Huygens ING-KNAW). Deze organisaties spelen ook een belangrijke rol bij de totstandkoming van de Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland. Dit belangrijke project waarbij veel wetenschappers en wetenschappelijke instellingen in en buiten Nederland betrokken zijn, zal de kern van het *Maritiem Portal* gaan vormen.

Dat de samenwerking met de Stichting Nederlandse Kaap Hoorn-vaarders ook in het afgelopen jaar tot vruchtbare resultaten heeft geleid is in het bovenstaande reeds uiteengezet. Het bestuur van de Linschoten-Vereeniging heeft de geboden gastvrijheid bij de presentatie van de herdruk van deel 49 tijdens de najaarsbijeenkomst van de Kaap Hoorn-vaarders in Hoorn zeer gewaardeerd.

Ter gelegenheid van de ledenvergadering in Enkhuizen heeft de Vereeniging een deel van haar zogenoemde "oude fonds" – delen uitgegeven vóór 1984 door uitgeverij Nijhoff – middels een speciale actie met ledenkorting aan de leden aangeboden. De belangstelling voor deze actie was overweldigend: in totaal zijn zo'n tweehonderdveertig exemplaren van eerder verschenen delen verkocht. Het bestuur is veel dank verschuldigd aan de heer Ton Leenders, die zich zeer heeft ingezet de bestelde delen op snelle en correcte wijze aan de bestellers te leveren.

Niet onvermeld mag blijven dat voorzitter Michiel van Groesen per 1 september 2015 is benoemd tot hoogleraar Zeegeschiedenis aan de Universiteit Leiden als opvolger van oud-voorzitter Henk den Heijer. De band tussen de Vereeniging en de Leidse Universiteit is hiermee verder verstevigd.

Website*)

Bestuurslid en *webmaster* Stefan Deconinck heeft weer de – in zijn woorden – "traditionele nuttige en minder nuttige statistieken over de Linschoten-Vereeniging in cyberspace" op een rij gezet:

In 2015 kreeg de website 4223 bezoekers over de vloer, weer ietsje minder dan verleden jaar (4537) maar toch goed voor 15.509 paginaweergaven. Facebook lokte dan weer 1465 bezoekers, met duidelijke piekdagen van meer dan 400 'views' voor berichten met verenigingsnieuws (jaarvergadering, boekpresentatie). Dat is dan toch een gevoelige stijging ten aanzien van de 495 'views' over heel 2014 en het is de moeite om meer aandacht aan dit medium te besteden.

De Vereniging heeft op Twitter nu 72 volgers.

Ook dit jaar werd het bezoek van de website weer wat internationaler, met 72% uit Nederland en vervolgens 6% uit de VS, 4% uit België en 2% uit Duitsland.

De top-5 locaties van waaruit de site werd bezocht zijn: Amsterdam (12%), Dokkum (8%), Den Haag (6%), Utrecht en Rotterdam (5%).

Bijna 20% van de bezoekers gebruikte een mobieltje of een tablet (waarvan de helft een Apple iPad) om informatie over de vereniging op te zoeken, een doelgroep die ook nu weer wat groter is geworden.

*) met dank aan bestuurslid en *webmaster* Stefan Deconinck voor de cijfers

Ledental

Waar er in het verslag over 2014 nog gesproken kon worden over een voorzichtige stabilisatie van het ledental, moet het bestuur constateren dat er in 2015 opnieuw sprake was van een daling ten opzichte van het voorgaande jaar. Indien de stand van zaken per 1 januari als richtsnoer wordt genomen, is er sprake van een teruggang in ledentallen van 539 leden (stand van zaken op 1 januari 2015) naar 526 (stand van zaken op 1 januari 2016). De aanwas van nieuwe leden in de loop van het verslagjaar had helaas een keerzijde in het aantal opzeggingen per 1 januari 2016. Met name de categorie Plusleden had onder deze teruggang te lijden. Dit is echter niet alleen op het conto van de vergrijzing (opzeggingen om gezondheidsredenen en overlijden) te schrijven: een aantal leden is wegens wanbetaling uit het ledenbestand geschrapt. Het bestuur gaat niet lichtvaardig over tot deze ultieme maatregel, maar acht het weinig zinvol om door het vooruitschuiven van deze maatregel het ledental te blijven flatteren.

Het bestuur houdt de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten, maar ziet op dit moment evenwel geen reden tot zorg. Het ledenbestand maakt een verjonging door die weliswaar geen gelijke tred houdt met het aantal opzeggingen op grond van gevorderde leeftijd of overlijden, maar de verjonging is een onmiskenbaar blijk van belangstelling bij een groep jongere geïnteresseerden, die de Vereniging voor langere tijd aan zich hoopt te binden.

Daarnaast is de financiële positie van de Vereniging bepaald solide te noemen en staat er voor de komende jaren een aantal bijzonder interessante uitgaven op de rol. In dat verband worden de mogelijkheden verkend om – naast de als altijd zeer gewaardeerde steun door (maritiem-)historische fondsen – in samenwerking met andere partijen delen te gaan uitbrengen. Ondanks *ongheloflijke moeyte, peryckel ende travaille* – om Cornelis Cornelisz. Matelief uit deel 112 aan te halen – gaat de Linschoten-Vereeniging onvervaard voorwaarts!

Rotterdam, mei 2016

Pieter Jan Klapwijk, secretaris